

MAGYAR SÁG

ELŐFIZETESI ÁRAK:

Helyben: Egy óra kor. 1.---	Vidékre: Egy óra kor. 1.20
Negyedévre --- " 3.---	Negyedévre --- " 3.50
Félévre --- " 6.---	Félévre --- " 7.---
Egész évre --- " 12.---	Egész évre --- " 14.---

Egyes példány ára 4 fillér (2 kr.)

FŐSZERKESZTŐ: dr. GYÖRFFY GYULA

FELELŐS SZERKESZTŐ: FÉNYES LÁSZLÓ

SZERKESZTŐSEG ES KIADÓHIVATAL:

Budapest, IV. kerület, Vámház-körút 8. szám.

Hirdetések pett számítással, díjazás szerint
Aprohirdetések ára: egy szó 2 fillér, vastagabb betűvel 4 fillér.

Pénzintézetek reformja.

Arad, Czell, Sopron: szomorú mentői a magyar pénzüvilágnak. Arad ugyátszik vezérszerepre vágyik a sikkasztások történetében, mert alig ocsudtunk fel a Bács és Krivány-féle sikkasztásokból, Böhm Adolf igazgató ur máris újabb érdemekkel járult a sikkasztások történeti anyagának gyarapításához.

Mint minden történelmi anyagban, úgy a sikkasztások történetében is oknyomozólag kell kutatni az események okait és akkor ugyanezen módszerrel megtalálhatjuk annak tanulságait is. Felismerve a bajt, meg is orvosolhatjuk azt.

A sikkasztások főoka első sorban gazdasági fejletlenségünk. Pénzüintézetünk legnagyobb része itju alkotás, melyeknél még nem is fejlődhetett ki a hitelforgalom biztos közvetítésének rendszere. A pénzüintézetek személyzetének nagy része nem szakember s sok esetben nem is kötelességesség, mint inkább tehetetlenség, gyámoltalanság, szakismerethiány az oka a pénzüintézetek lejtőre jutásának. Ahol pedig az ilyen intézeti vezetőségbe egy tágabb lelkiismeretű szakember bejut, annak fölénye van a többiek felett, akik ennek tudatában vak bizalommal vannak a szakember iránt. Lophat, sikkaszthat, csalhat szabadon, mert a többiek bizalmuknál fogva vagy nem ellenőrzik, vagy nem is juthatnak nyomára a kezelésben

mutakozó szabálytalanságoknak és hiányoknak.

Ez a baj csak úgy szünhetik meg, ha törvényesen intézkedünk arra nézve, hogy kereskedelem-jogi minősítéssel bíró tisztviselői legyenek minden intézetnek. Ne lehessen minden végzett földbirtokos vagy tönkrement iparos könyvelő, igazgató vagy plane csakis ősi czimere révén felügyelő bizottsági tag. Mert ezeknek az uraknak catoi becsülete mellett is tönkre mehet minden intézet. Ha mindegyiknek szakképzettsége volna, akkor eléggé ellenőrizhetnék egymást, de enélkül a törvényben kimondott testületi felelősség rendszerint eső után köpönyeg. Jó, ha fedezik a kárt, de száz esetben kilenczvenkilenczszer odavész a közönség pénze, vagyona. Már pedig a dolgos, munkás, takarékos nép megkövetelheti, hogy pénzüintézetekre bizott fillérei felett ne avatatlank sáfarkodjanak. Ez azonban csak a jövőre szól.

A mai tényleges állapot mellett, amikor a pénzüintézetek vezetőségének legnagyobb része nem szakember, le kell mondanunk arról, hogy a pénzüintézetek saját körükön belül az ellenőrzést sikeresen gyakorolhassák.

Azt kívánjuk, hogy külön az intézetektől teljesen független ellenőrző közegek szerveztessenek, akik az intézetek kezelését, könyveit, mérlegeit és az ezek alapjául szolgáló adatokat, anyagraktárt, bármikor megvizsgálhassák. Minthogy pedig az ugynevezett *családi pénzüintézetek* jóformán hi-

telkeptelen egyéneknek osztogatják az intézet tőkét, joga legyen az ellenőrző közegeknek az adósok hitelképességének valódiságáról is meggyőződést szerezni.

A mai ellenőrzés nagyon illusorius értékű. Rendszerint alárendelt tisztviselők végzik az ellenőrzést. Azt pedig már a bünvádi vizsgálatokból is tudjuk, hogy rendszerint milyen pajtáskodással történnek azok az ellenőrzések. A kisebb tisztviselő félti az állását, az egyenrangú rendszerint jó barát s így meglepetéstől ritkán kellett tartani.

Nem vagyunk ugyan barátai az állami mindenhatóságnak, de egész hitelügyünk érdeke követeli, hogy az ellenőrzés az intézetektől függetlenítették. Maguk a pénzüintézetek is megoldhatnák ezt a kérdést közös egyetértéssel. Nem kell félniök attól, hogy az ellenőrzés közössége speciális üzleti érdekeiket sértene. Mert a legelső érdek a hitel biztossága. Jobb, ha a kis bajt leplezik le szigorított ellenőrzéssel, semmint titkolózással neki rohanni a biztos örvénynek.

Hiteljogunk eddig nagyon hiányos. A kereskedelmi törvény ugyan megadja a jogot a kir. törvényszéknek, hogy felügyeleti jogot gyakoroljon, de ez a jog nagyon elméleti értékű.

Mindenesetre czélszerű volna a készpénzforgalmat lehetőleg korlátozni és a csekk-forgalmat fejleszteni. Kevesebb készpénz, kevesebb sikkasztás.

Egy tiszt ur kalandja.

— A Magyarság eredeti tárczája. —

Írta: Zilahy Agnes.

Lakott egyszer a szomszédomban egy asszony, tisztességes polgárnő. Asztalos mester volt az ura, rossz, kicsapongó, korhely, részeges és végtelen goromba ember. Rut, veres szakállu, bütykös orru, kidagadt szemű férfi, de ur a háznál. Parancsolt a feleségének, megrendelte, hogy az inge hófehér legyen, csizmája tükrében megláthassa naponta reggel a saját édes ábrázatát, olyan tükörfényes legyen.

Udvarát söpörni és minden más házi dolgot, szinte kötelessége volt a szegény asszonynak, azért a tisztességért, hogy Kovács Jánosné asszony a neve.

Az asszony tiszta munkásnő volt, éjjelnapot összetéve fáradozott a folyton felmerülő vagyoni rések betömésén.

Egykor csinos lehetett, de fehér hamvaszöke arca most már néhány ránczczal volt boritva.

Haja meggyérült és összes szálai között tornyos fésűje megett, világosan látszottak a másszínű hamis hajfonatok.

Elnyűtt kartonruhája, csoszogó papucsai már nem mutattak bájos képet.

Jóska, az örökbefogadott kis árva fiu, elhalt testvéreinek hátramaradt magzatja, volt csak az egyetlen lény, aki fölött az asszony teljeshatalommal uralkodott.

Minden, férjétől szenvedett sérelmét, bánalmát, néha tettelesen is visszadobta Jóska, aki az inas szerepét megcsökönysödött, buta hallgatással vitte.

Saját igen csinos kis házok volt. Az ablak alatt léczkerítéses kis kertben, gazdagon nyiló virágok árasztottak kellemes illatjukat az egész háztápra s a tiszta homokkal borított udvarra.

Az asszony soha el nem hanyagolta háládatos virágainak esti locsolását.

Néha fáradtan székelt viit és leült a pászulyugasba pihenni. Az ura ilyenkor, ha előjött a városbeli kaszálásból, mindég rózsás hangulatban vacsorát követelni, ámbar a feleségének hetekig egy krajczárt sem adott a konyhára, mégis gnyosan jegyzé meg:

— Be jól van dolgod, asszony, bizony jobban tennéd, ha ameddig heversz, dolgoznál valamit pénzért, hogy ne tartsalak ingyért.

Az asszony ilyenkor dühös, elkeseredett pillantást vetett az urára, kissé motyogott is valamit, de azért mindig helyt állt az urát kiszolgálni.

A szép kis utcái szobában, mely fénylett a tisztaságtól, mindig katonatisztek látkak, hagyományosan felváltván egymást.

Igy került egyszer oda egy osztrák német főhadnagy, kis fekete ember, két oldalra fésült szakállal, kiborotvált állal.

Lomha tekintete, izgó-mozgó lénye miatt szerfelett hasonlított a borzhoz. Arról volt ismeretes, hogy a potyát nagyon szerette.

Csakhamar kikémlelte Kovácsnéknál is a ház szellemét és a dolgok állását és itt is alkalmazta sok helyen kipróbált fogásait.

Daskának szivarvégeket osztogatott, apró szolgálataiért. A gazdát letegezte, ha barátságos alkalom kínálkozott erre, maga mellé ültette borozgatni.

A háziasszonynak élet-halálra udvarolt — titokban. Zsémbejt madárcsicsergésnek nevezte,

férjét pedig kegyetlen lénynek, aki nem becsüli meg a gyémántot, amely véletlenül birtokába tévedt.

— Ha — szölt néha — ha az a gyémánt az enyém lehetne, drága aranyos Julcsa néni-kém s ilyenkor megforgatta, derékon ragadva az aranyos nénit, amugy katonásan.

Ugy kaczagott az asszony, ugy mosolygott a szája és felragyogott már rég elhamvadtszeme, hogy öröm volt nézni.

Jól is volt azután Kovácsnéknál dolga, a gazda az egekig magasztalta fényes, nemes tehetségekkal ékeskedő lakóját.

Az egész ház talpon volt szolgálatára minden időben. Volt vacsora, ha röstellt elmenni hazulról, reggeli, ha egy átdözsölt éjszaka után káposzta-levelesre vágyakozott, azonnal az asztalon termett.

Ezentul egyre csinosabb lett minden a háznál. A legjobb ételek susorogtak, serczeitek a serpenyőkben, naponta várva a legkedvesebb vendéget és az nem is soká váratott magára.

Igy fejlődött az idüll: a férj testi lelkibarártja lett „élet-halálra kész“ igaz barátjának,

Az asszony egypárszor kivételes hangulatban előállt férjének, hogy ötlet a lakó kísérteti, mondjon fel neki, de a férj ilyenkor durván kikaczagta, félrelökte s kijelentette, hogy olyan bolond, vad izlése nincs a világon senkinek se . . . Ezzel a beszéddel csak az ő legjobb barátját akarná már ujra elüldözni, de szerencsére ő az ur a háznál s meg is mutatja, hogy nem lesz abból semmi.

Es nem is lett, mert a főhadnagy ott maradt, békével élvezve minden kényelmet, amit ravasz és nemtelen esze kiszámított.

Anglia hitelforgalma legalább ezt bizonyítja. Ott, a hol a miénkkel össze sem hasonlítható nagy a hitelforgalom, csaknem elenyésző csekély a sikkasztások száma s ez főként a készpénz-forgalom csökkenésének köszönhető.

Szakértelem, szigorubb ellenőrzés és a készpénzforgalmat helyettesítő eszközök: ez a három tényező az, melytől a visszaélések megszűnését várjuk.

Dr. Serédi Lajos.

Budapest, október 30.

„A szláv áramlatok és hazánk.“ *Esterházy János* gróf. a főrendiház tagja e cím alatt irt a szláv nemzetiségi mozgalomokról egy nagyobb szabású tanulmányt. A 126 lapnyi vastag füzet csak egy fejezete ama terjedelmesebbnek ígérkező tanulmányoknak, amelyeket „Nemzetiségi tanulmányok“ cím alatt szándékozik időnként közzétenni. Jelen tanulmányában a pánszláv törekvésekkel foglalkozik, hogy miben áll a szláv népmozgalom fejlődése, jelenlegi állapota és a jövőre vonatkozó törekvése? Egy következő fejezetben a pánszláv propaganda egyetemes képét rajzolta meg monarchiánkban, „A pánszláv propaganda speciális képe a magyar Felvidéken“ című fejezetében pedig bővebb adatokkal és idézetekkel tárja fel azt az aknamunkát, amelyet az északnyugati vármegyékben a tót nemzetiségi politikusok évek óta egyre növekedő vakmerőséggel folytatnak. A tanulmányt befejező Zárzó-ban előadja ama nézeteit, amelyek az eszközöket jelölik meg, amelyekkel elejét lehet venni a pánszláv üzemek erősödésének. Nézeteit a következő három pontban foglalja össze: I. A kormány feladata: e cseh-tót, illetőleg a pánszláv üzemek hathatósabb ellenőrzése. II. A törvényhozás feladata: kimondani a nemzetiségi politikusok erkölcsi vagyis politikai összeférhetetlenségét. III. A kormány és a társadalom: támogassa és becsülje meg a hazafias nemzetiségi elemeket és csinálja meg a felvidéki magyarbankok trustjét, a tót pénzügyi intézetek káros hatásának ellensúlyozására.

Harmadik petíció. Nosz Gyula sepešszombati képviselő mandátumát a választásnál kisebbségben maradt *Kulman János* poprádi ügyvéd választói újabb petícióval támadták meg *Polonyi Géza* ügyvéd útján. Az első két petíciót a kérvényezők visszavonták.

Az asszony sokáig küzdött, hajlott koráig ártatlan, egyszerű életet élt, nem ismerte az önvádat, a megalázó szégyent s erre büszke is volt, de hátha egyszer hiába mondta férjének, hogy még van aki őtet is asszonynak nézi, — férje nem hitte.

En eltávoztam a szomszédságból, el még a városból is. A mesterember-párból az alatt a sors kocsmáros faragott. De pár év múlva valami dolgom akadott újra.

A városnak egyik külső részén egész estig eltelt az időm: azon vettem magamat észre, hogy hirtelen vihar támadt, vastag szén és port kavarva szemembe, a sötétbarna nyári viharfelhők fenyegetőleg tornyosultak a látóhatáron.

A villámok cikáztak, sűrűen követve egymást, a tompa mennydörgés mind hangosabbá vált. Nagy, ritka szemű esőcsöppek kezdtek hullani nyári ruhámra s védtelen kalapomra.

Szorongó érzéssel, amint széttekintek a közelben, egy mulató kertén akadott meg a szemem, egész örömmel reméltem, hogy ott a vihar elmúltáig megvonulhatok.

Bent cigányzene hangzott.

Egy setét zugban, piros abrosszal leterített asztal mellett egy nő ült egyedül.

Kopott kartonruha volt rajta és dalolt vékony, bizonytalan hangon. Dala néha érezesen

A polgári perrendtartás reformja.

Hol perelhet a kereskedő?

A képviselőház igazságügyi bizottsága folytatta a polgári perrendtartás reformjáról szóló törvényjavaslat tárgyalását, mely annál nagyobb érdeklődést keltett, minthogy a 34. §. került megvitatásra. A bizottság egy része pártolta a szakaszt, másik része ellene foglalt állást. Ez a javaslat legkényesebb szakasza, mely arról intézkedik, hogy a kereskedő ezután a nem kereskedő adóst csakis lakóhelyén perelhesse.

Ballagi Géza a külön kereskedelmi bíróság fenntartását elvi szempontból nem helyesli, mert a joggyenlőségnek követelménye az, hogy mindenféle külön bíraskodás szűnjék meg. A külön bíróságok legtöbb államban, ahol a joggyenlőség uralkodik, már megszűntek. Kifogása van a tőzsdebíróság fenntartása ellen is; azt legfeljebb csak igen szűk hatáskörben, csak a szoros értelemben vett tőzsdeügyekre lehet fenntartani.

Neumann Armin a törvényjavaslat nagy előnyeit első sorban abban találja, hogy nyitott szemmel van a gyakorlati élet szükségletei iránt. Szóval teszi a 34. szakaszt. Sok kereskedőnek egész forgalma 50—300 koronáig terjedő eladásokból áll (pl. a magkereskedőnél), az ilyen kereskedőt pedig oda utalni, hogy minden egyes követelését a vevő lakóhelyén perelje, annyit jelent, mint üzletét lehetlenné tenni.

Vancsó Gyula a javaslatot általában oly magas színvonalon álló szerencsés alkotásnak tartja, hogy az törvénykönyvünknek egyik nagyértékű gyöngye lesz, miért is azt általánosságban elfogadja.

Mandel Pál a 34. §-ra nézve *Neuman Armin* egy disztinguált figyelmet fordít. Ha a vevő az illető városban személyesen jelenik meg vásárlás végett, akkor ily esetben lehetne szó a könyvkivonati illetőségről, de mikor ezer meg ezer esetben az történik, hogy ügyvédek keresik fel saját lakásaikon, falun és pusztákon a feleket, és sokszor fiktív megrendeléseket küldenek el az illető cégeknek, amely után — habár legjobb hiszemben — könyvekben megterheli a vevőt: ily esetben a legnagyobb igazságtalanság lenne a feleket alperesként saját bíróságuktól elvonni.

Nagy Mihály annak a visszaélésnek esetleg az ügyvédi rendtartásban való megakadályozására hívja fel a miniszter figyelmét, hogy egyes ügyvédek szivességi váltószírálásért díjat követeljenek és az ilyen váltókezességet betáblázással biztosítsák; kéri továbbá, hogy a zugirakodás elkerülése végett telekkönyvi ügyekben ügyvédi kényszer hozassék be.

csengett, máskor elszakadt. De a cigányokat azért folytonosan dirigálta.

— Ne ugy, morék! Hanem így la! Fel, magasan huzzátok a vonót, vékonyas érzéssel! Nem ugy, kezdjétek újra!

„Elhagytál, megcsaltál, verjen meg az ég.“

— Vagy ne azt, hanem azt a másikat.

„Felleg borult életemre, nem átkozlak, ne félj tőle.“

Eközben a vihar teljesen kitört, ömlött az eső, az akácfa galyai töredeve hullottak a vékony deszkafedélre, a szél süvített a falusi cigánybandának hangjai közé.

Az asszony folyton dalolt. Fél kezével eltakarta arcát a lámpa sugarai elől, jobb kezét magasan csóválta, fel az égnek emelve.

Néha apró pénzt szórt, dobált a cigányoknak, vagy roajok rivallt, közben nagyokat ivott az előtte álló borból, azután elhallgatott.

Fantasztikus kép volt az, a zugó vihar tombolása, a százados nyárfák galyainak ropogása között, a homályosan pislogó lámpa rezgő fényénél, a cigányok komoly arca, a szaggatott bus, magyar dalok akkordjai mellett, a síró asszony siralmasan daloló vékony hangjával, ráncos arcával, bomlott kedélyével.

Alig ismertem fel benne az én régi szomszédasszonyomat. Kovácsnét.

Veszter Imre: Miután azt tapasztalta, hogy a visszaélések leginkább a biztosító-intézetek és a szövetkezetek részéről merülnek fel, és leginkább kis összegű követeléseknél fordulnak elő, a könyvkivonati illetékességet bizonyos értékhatáron túl az említett intézeteknek nem adná meg.

Fabinyi Teofil a javaslat elvi álláspontjával egyetért. Nem csatlakozhatik azokhoz, akik minden ügyet első fokban az egyes bírósághoz utasítanának, mert vannak valóban olyan fontos nagy ügyek, amelyek ma legalább egyes bíróságra megengedéssel bizni nem lehet. Minthogy a budapesti kereskedelmi és váltótörvényszék iránt ma is osztatlan a bizalom, ő ehhez a kiváló törvényszékhez a mai néhez gazdasági időkre és a kereskedelmi jogalkalmazat közötti jellegére való tekintetből sem nyulna hozzá.

Bizony Akos: A mai albirói intézményt, amely fiatal, tapasztalatlan emberekből áll nagyrészt, akik jóformán az eléjük került ügyeken tanulnak, máról holnapra nem lehet átalakítani. Mindazonáltal nézete szerint is lehetne mellőzni a társasbíróságot; mert a perben fontosabb a ténykedés, mint a jogi megfőjtés és a ténykérdés tisztázására az egyes bíróságnak. A 34. §. szerinte nem fog az ügyvédi visszaéléseken segíteni, mert az ügyvédek okiratban fogják kikötni az illetékességet.

Sághy Gyula: A szakbíróságokat elvi és észszerűségi szempontokból is ellenzi. A kereskedelmi ügyek nem igényelnek komplikált ismereteket, sem különös jogászai képzettséget; azoknak elintézésére a többi bíróság is alkalmas. A 34. §-t feltétlenül helyesli, mert a mai szabályozás 30 éven keresztül igen sok visszaélésre vezetett. Teljesen méltányolja az ügyvédi kérdések fontosságát és az ügyvédi kar kiválóságát, de bizonyos, hogy a karban nagy a túltengés és sok a hivatlan elem.

Darányi miniszter a székelyföldön.

— A Magyarság kiküldött tudósítójától. —

Csöndben, szinte surrannva az ünnepelés elől, járja be *Darányi Ignác* földmívelésügyi miniszter a székelyföld egy részét, hogy megkezdett segítő akciójában tájékozott szemmel, tapasztalatokból gyűjtött ismerettel halad-hasson előre.

Keddén délben, hogy elhagyta a katolikus státus radnóthi uradalmát, annak híres, cseméntből készült tutaj uszató gátját megnézve átment Mező-Kapusra.

Mező-Kapuson — mint távirataink beszámoltak — ebéd volt *Sándor János* főispánnal s a társaság négyes fogatokra ülve 1 órakor indult Marosvásárhelyre, ahova délután fél négy órakor érkezett meg.

Nagy közönség várta a minisztert a *Transylvánia* szálló előtt s hogy leszállt hosszantartó zugó eljenzésben volt része. Ennyi volt a fogadtatás.

Mindjárt megkezdte a küldöttségek fogadását, de a miniszter mindenkit megkérte, hogy csak azok a küldöttségek keressék fel, a melyek valamit kérni óhajtanak.

Először a több száz éves multu „*Marosvásárhelyi szántó cseh*“, most az újabb alapszabályok szerint: *Szántó-Egylet* jelent meg két zászlója alatt. A mintegy hatvan kisgazdából álló deputatusokat *Sebess Dénes* orsz. képviselő vezette a miniszter elé. *Sebess* előadta, hogy mióta *Darányi* a földmívelési miniszter új szellem, új irány támadt a minisztériumban s ez vezeti és bátorítja a régi szántó-cseh embereit a miniszter elé, kinek híre eljutott a kunyhókba is. Kéri, hogy egyesületük részére tenyész-állatokat, vetőgépet, szecsavágó gépet adományozzon s hogy temetkezési alapjukat segítyezze.

Darányi miniszter meleg hangon köszöntö meg a bizalmat s kijelentette, hogy a kérdések felől a székely akció miniszteri biztosával s a miniszteri referensekkel tanácskozni fog s a mit lehet teljesít. Ami a temetkezési alap segélyét illeti: felhívja figyelmüket a munkás betegsegélyző pénz-

BUTOROK

egy készpénzért, mint részletfizetésre leggyorsabbul a legfinomabb kivitelű legújulásabbá kapintór

Ehrentreu és Fuchs Testvéreknél.

E lapra hivatkozók tíz százalék engedményben részesülnek.

Budapest, VI., Teréz-körút 8 sz.

(Andrássy-ut közlőben).

oo Nagy kőnes árjegyzék ingyen. oo

tárra, amelybe minden kis gazdának be kellene lépni.

Nagy érdeklődést támasztott s a kérő-beszédek átlagos nívóján jóval felül álló volt *Toldalaghy* László grófnak, a *Maros-Torda vármegyei egyesület elnökének beszéde*.

Rövid, meleg szavakban üdvözölte *Toldalaghy* gróf a minisztert s aztán, hogy ne csak illúziókkal fávozzék innen — ugymond — előadja a nép igaz keserűségét és a kiscgazdák bajainak forrását. Először is a hitelügy állapota nyomja a nép vállát. Van ugyan pénzügyintézetek, de csak nagyjából *váltóra* dolgoznak. A gazdának pedig olcsó és *résztörlesztéses földhitelre* van szüksége. A középirtókásokat ma már nem a föld, hanem a hivatalok tartják fenn. A *örvények* eddig vajmi kevés tekintettel voltak a *székelyekre*. A *tagosítás* révén a kisbirtokokosok lehetetlen helyzetbe kerültek, százalékának nincsen legelője, az állattenyésztés, a miből a nép él, ma teljesen *megsemmisült*. *Maros-Torda vármegyének* csak krumplitermő földjei vannak s *mezőgazdasági szeszgyárra* engedélyt egyet se tudott kapni. A *helybeli ipari szeszgyár Galicziából hozott szesz fogyasztat a székely közönnyel*.

Tavaly kérték, hogy a kincstári szállításban a megyebeli gazdák részt vehessenek s jól tudja, hogy a miniszter mindent el is követett a hadügyminisztériumban, de hiába. Kiadták a *zabszállítást kez alatt* a brassói szász gazdaszövetségnek, holott biztos adatai vannak, hogy ezek visszaéltek vele s *albérlőknek adták el a szerződést*.

A *filoxera* két év óta kezdi pusztítani a megyebeli szőlőket, mintha telepre és gazdasági iskolára volna szüksége a népnek, hogy idejekorán s helyesen tegye meg a magát a veszedelem ellen. Noha egész Erdélyből itt koncentrálnak a lóheremag-kereskedelemben: vetőmagvizsgáló állomás nincsen. Végül a híres *erdélyi szarvasmarha* állomány is pusztulóban van, a kiscgazdák maguk nem képesek fenntartani: törzsgulyát kér a havasok közé. Beszédét *Darányi* életteljesével végezte.

Darányi miniszter kijelentette, hogy az irásban is átadott memorandumot nagy figyelemmel fogja tanulmányozni s azt hiszi, hogy sokat teljesíthet közülük. Ami a hitelviszonyokat illeti, utal az *Országos Földhitel-intézet* most kezdett törlesztéses kölcsönre, ezt a szervezetet pártolják teljes erejükből a gazdák. Beszédét így végezte: Azért jötem, hogy a szememmel lássak, a fülemmel halljak, köszönöm a bizalmukat s kérem a támogatásukat.

Ezután dr. *Bernády* György, Marosvásárhely kiváló polgármestere mondott egy rövid, szép üdvözlő beszédet városa részéről a székely-mentő akció vezetőjéhez. Néhány apróbb kérése is volt a polgármesternek: a minta szállótelepet kérte ő is, fajbaromfitelepet s hogy a minisztérium szakközvegyei a város részére *vízvezetési és csatornázási terveket készítsenek*.

A miniszter ez utóbbi kérést azonnal meg is ígérte. A szállótelepet illetőleg kijelentette *Darányi*, hogy több van az országban, mint amennyi köll.

Most a *Marosvásárhelyi Székely Társaság* küldöttségét vezette elő dr. *Kömöcsy* József s vele voltak a munkában lelkes társai *László* Gyula, dr. *Szakáts* Péter és számosan mások. Ok, ugymond a szónok, egyet kérnek: a miniszternek azt a jóakarát a székely nép részére, a melyet megérdemel a nép. *Darányi* miniszter igen melegen válaszolt a küldöttségnek, felemlítve, hogy már többször alkalma volt jelét adni érdeklődésének a kiváló társaság működése iránt.

Ezután *Sántha* Albert *Szentháromság* és *Bene* község küldöttségét vezette elő. Ez évben kétszer a viz, egyszer a jég tette tönkre a községet. Ezelőtt évente 30—40.000 forint jött be a községbe mustért, ma egy fillér sem. Közbenjárásat kérnek a pénzügyminiszternél az adóvégrehajtások felfüggesztése iránt.

Gyalakutha község *Császár* Sándor vezetése alatt keserű panaszt hallatott. Ötven évvel ezelőtt hűbéresek voltak a *Berchthold* gróf uradalmában, ma rabszolgák. Meg akarnák venni a földet, de nincs pénzük, támogassa az állam szándékukban.

A miniszter hitelszövetkezet alakítását ajánlotta nekik, ilyen irányban fogja támogatni őket.

Ezután *Györy* Loránd min. titkár *Kis-Küküllő vármegye* küldöttségét jelentette be. Br. *Kemény* Ákos főispán vezette őket s a cercle alkalmával fel-

tűnt, hogy a miniszter a neki bemutatott *Horváth* Ákos főszolgabíróhoz hangosan így szólt:

— Főszolgabíró ur, gratulálok önnek, az ön működése valóban bámulatos.

Alsó- és Felső-Idécs jégverte községek vetőmagot kértek és közmunkákat.

Baczka-Madaras község (*Makkay* bácsi községe) *Makkay* György vezetése alatt a tagosítás miatti legelőhiányról panaszkodott. Meg akarják venni az árverés alá kerülő néhai *Sándor László*-féle birtokot. Nekik is hitelszövetkezet alapítását ajánlotta a miniszter.

Mező-Csávás község *Jeney* József jegyző vezetésével földmives ismétlő iskolát kér.

Ezután az ősz *Bihary* Sándor, a vaskorona-rend lovagja, a marosvásárhelyi kaszinó küldöttségét vezette dr. *Gridi-Papp* Imrével és *Deák* Lajos tanfelügyelővel. Magánosan tisztelt *Darnovszky* Béla kir. táblai elnök. Majd egyes kérvényezők jöttek, szegény emberek, akik bonyolódott magánügyeikben kérték a miniszter segítségét.

Este 6 óra után a kaszinóba ment a miniszter, ahol a város, a vármegye és a vidék színeje, valamint a katonaság vezetői közt tartott cerclet. Este 8 órakor vacsora volt a Transilvániában.

Székelyudvarhely, október 30.

— Kiküldött tudósítónk távirata. —

Darányi Ignác földmívelési miniszter tegnap kíséretével együtt a fogarasi ménésintézetből előre küldött kocsikon teljes kilenczven kilométernyi utat tett meg Marosvásárhelytől Nyárad-Szeredán át egészen Parajdig. A minisztert a parajdi határon *Hollak* Arthur Udvarhelymegye főispánja és *Damokos* Andor dr. alispán a megyei urakkal együtt fogadta. Parajdon *Demeter* Lőrincz főszolgabíró üdvözölte a minisztert. A főszolgabíró beszéde őszinte hangjával nagy hatást gyakorolt. Teljes nyíltsággal tárta fel a helyzetet a miniszter előtt. „Szegény lett a magyar, legalább is felényivel szegényebb, mint az őt környező nemzetiségek. Sós sziklán, sós könyvek között eszi sótanul kenyerét a székely.” A költőilendület és szónoki hatással elmondott beszéd után fenyegetőlyakból izlésesen összerótt diadalíven keresztül *Benedek* Kálmán bányanagy házához ment a díszes társaság ebédre, hol igazi székely vendégszeretet fogadta a minisztert s kíséretét.

Parajd község története nem sokban tér el a székely föld egyéb községeinek történetétől. Valamikor virágzó község volt, most a nyomor ütött benne tanyát. Volt gyufagyára, mely erőteljes munkásainak kenyeret adott, most már nincsen, a gyufagyárt elvitték. Vasutja az meg husz kilométernyi távolságban áll meg tőle, úgy, hogy messze esik a forgalmi vonalaktól. Volt székely egyleti takarékpénztára, volt mezőgazdasági szeszgyára; mind a kettő megbukott s velük együtt az egész vidék is tönkre ment. Sóbányája alig dolgozik félévig, mert nincs vonatja. Ily pusztuló képe van a többi községnek is.

Három órakor *Koronára* rándultak át, hol *Gáspár* Gyula fürdőtulajdonos kalauzolta a minisztert s neki emlékül egy arragonit urnát ajándékozott. (Az arragonit az ottani savanyúvíz körakománnyának egy márványszerű képződése.) Szürkületkor a hegyeken át Székely-Udvarhelyre rándultak át s mert sötét volt már, két lovas kezében tartott lámpákkal elő haladt, hogy az utat megvilágítsák. Bár a miniszter minden ünnepeletet eltiltott, az utmentén: *Pálfalva*, *Farkaslaka* és *Szentlelek* községek ki voltak világítva s még a szegények is, kiknek gyertyájuk nem volt, az ablakban fa- és papírdarabokat gyújtottak. Az utcákon csakugy hemzsegett a nép s a falukban lelkes üdv és éljen kiáltással fogadták a minisztert, kiből a nép rendkívüli bizalommal eltelve, az állam segítő kezét látja. A miniszter és kísérete este 7 órakor ért Székely-Udvarhelyre, hol bár szónokok nem üdvözölték a minisztert, de a csupa felzúzózott és kivilágított város — többet beszéltek minden élő szónál.

Székelyudvarhelyen a miniszter a főispán vendége volt, ki tiszteletére szűkebb körű vacsorát adott.

Ma reggel 9 órakor az Udvarhely vármegyei gazdasági egylet gyűlésén vett részt, melyen *Hollak* főispán, az egyesület elnöke üdvözölte a minisztert s átadta neki az egyesü-

letnek a *székely mentési akció* tárgyában megszerkesztett memorandumát, melynek pontjai a következők: *Az erdélyi legelőik* fenntartására alakuló községi szövetkezetek támogatása. *Szarvasmarha*, juh és sertés tenyészállatok beszerzése. *Hosszabb lejáratú államkölcsön*. Gazdasági körök részére a székely falvakba olcsó gazdasági gépek. Bizonyos községekbe alagszövetkezesi prések. *Vasuti tarifa* kedvezmények a székelyföldi terményekre. A székely hitelügyek javítására, a földhitelintézeti memorandum végrehajtása. Udvarhely maradjon a segesvári állattenyésztési kerületben. Végül gazdasági szaktanári és méhészeti felügyelői állás szervezése.

A miniszter a bensőségteljes üdvözlést a kormány nevében, amely állandó rokonszenvvel foglalkozik a székelykérdéssel, megköszönve, örömet fejezte ki afelett, hogy a gazdasági egyesület mindazon eszméket, amelyek gyakorlatiak és meg is valósíthatók, vetette fel, egyben jelezte, hogy nemcsak a központban, hanem vármegyénkint is lehetővé fogja tenni, hogy az érdekeltek véleménye mindig kifejezésre jusson, mert a székelykérdést nemcsak a székelyek javára, de a székelyekkel együtt óhajta eredményre vezetni.

A miniszter ezután *Damokos* alispánnal, *Ugron* János képviselővel *Sperker* Ferencz, *Ugron* Zoltán, *Dániel* Lajos dr., *Török* Albert és *Szabó* Istvánnal a székely mentési akció tárgyában hosszas beszélgetést folytatott. A minisztert a nép mindenütt mint a székely nép megmentőjét üdvözölte és lelkes éljenzés kíséri minden léptét.

Ma délelőtt fél 11-kor *Oláhfaluba* ment a miniszter, hogy megtekintse a közeli homoródi fürdőtelepet. Délután onnan kocsin Csikszeredába utazik.

Takarékpénztári sikkasztások.

— Saját tudósítónktól. —

A szolnoki sikkasztó.

A felizgatott közvélemény még napirendre sem tért az aradi ipar és népbanknál elkövetett *háromszázkilenczezer* koronás sikkasztás fölött, már is egy újabb takarékpénztári sikkasztásról hoz hírt a táviró. A Szolnokon székelő *külső-szolnokmegyei takarékpénztár* a legújabb sikkasztás színhelye, melyről tegnap az a hír terjedt el, hogy a takarékpénztár egyik másodkönyvelője nagy összegekig megkárosította az intézetet. Az igazgatóság véletlenül jött rá a másodkönyvelő által elkövetett visszaélésekre s nyomban átvizsgálta az intézet összes könyveit s a vizsgálat azt a megdöbbentő felfedezést tette, hogy mintegy *negyvenezer korona erejéig az intézet meg van károsítva*.

A külső-szolnokmegyei takarékpénztár 1869-ben alakult 160.000 korona alaptőkével s tartaléktőkéje mindössze 76.193 koronát tesz ki. Betétállományának összege *három millió két-százkilenczvenhetezer korona*.

A sikkasztás részleteiről tudósítónk ma a következőket táviratozza:

Szolnok, okt. 30.

A külső szolnokmegyei takarékpénztárnál a múlt hónap végén észrevették, hogy a betétkönyvek körül nagyobb mértékű rendetlenségek fordulnak elő. A gyanu mindjárt *Kiss* Antal másodkönyvelőre irányult s a megejtett vizsgálat kiderítette, hogy a hűtlen tisztviselő, mintegy 40.000 korona erejéig megkárosította az intézetet. *Kiss* Antal 25 éve áll már az intézet szolgálatában s mindeddig megbízható tisztviselőnek tartották. Vagyons ember hírében állt s Szolnokon két háza van, mely mintegy 10.000 korona értéket képvisel. A sikkasztás csak a napokban lett köztudomású, mert az igazgatóság heteken át alkudozott *Kiss* Antallal és hozzátartozóival a kár megtérítése iránt, mire azok oly feltétellel, ha bűnvádi feljelentés nem történik, *hajlandóknak is mutatkoznak*. Az intézet *Kiss* Antal házáat 10.000 korona erejéig rögtön megterhelte s nem tesz ellene *bűnvádi feljelentést*.

A takarékpénztár igazgatósága a sikkasztásra vonatkozólag ma a következő nyilatkozatot tette közzé:

Nyilatkozat. A külső szolnokmegyei takarékpénztár igazgatósága a nagy közönség, az intézet részvényesei, betevői és hitelezői megnyugtatóra kijelenti, hogy tény és való, miszerint az intézet II-od könyvelője szabálytalanságok által az intézetet nem nagy összeg erejéig megkárosította, de ebből az okozott kár az illető tisztviselő vagyonából és rokonainak hozzájárulásával már eddig csaknem teljes fedezetet nyert, az ezen fedezetből esetleg még nem térülő, de mindenesetre egész jelentéktelen kárösszeg erejéig pedig az igazgatóság a felelősséget elvállalja. Szolnok, 1902. október 29-én. *Külső-Szolnokmegyei takarékpénztár.* Kiss Ferencz igazgató. Adler Ignác igazgató.

Ar aradi sikkasztás.

Böhm Adolf háromszázkilenczezer koronás sikkasztása még mindig kinos igazgatóságban tartja Arad város közönségét.

Az Aradi Ipar- és Népbank igazgatósága és felügyelő bizottsága felkérte vasárnap az *Osztrák-Magyar Bank* aradi fiókjának főnökét: *Laczoj* Endrét és pénztárnokát: *Maurer* Károlyt, továbbá az *Aradmegyei Takarékpénztár* vezető igazgatóját: *Ring* Gézárt és cégvezető titkárát: *Fodor* Gyulát, hogy vizsgálják át az összes könyveket, visszamenőleg egész 15 esztendeig, mióta Böhm Adolf a vezető igazgató. Ez persze óriási nagy munka és több időt fog igénybe venni.

Budapestről tegnap este a hétórás gyorsvonattal Aradra érkeztek: *Mauthner* Alfréd, a Magyar Általános Hitelbank helyettes-igazgatója és ifj. *Waldner* Gyula a Pesti Hazai Első Takarékpénztár vezér-titkára, akik rögtön megérkeztek után a bankba siettek, hogy információkat szerezzenek a dolgok mibenállásáról. Nem érdektelen, hogy a Pesti Hazai Első Takarékpénztár alig négy-öt nap előtt 200.000 korona értékű váltót visszleszámitolt az aradi ipar- és népbanknak.

A hiányt az igazgatóság és a felügyelőbizottság, részben pedig Böhm Adolf családja és barátai fogják pótolni. Már hire is van, hogy az igazgatóság és felügyelőbizottság 200.000 koronát, Böhm Adólt barátai pedig 100.000 koronát fognak összeadni az eddigi hiány fedezésére, így tehát se a részvényeseket, se a betevőket semmi-féle kár nem fogja érni. Az igazgatóságnak öt tagja van, a felügyelő-bizottságnak pedig négy: *Revesz* Nándor elnök, *Kneffel* Lajos, dr. *Páris* Lajos és *Varjassy* Lajos, összesen tehát kilenczen tartoznak vagyoni felelősséggel. Az igazgatóságnak csak két év óta elnöke *Tagányi* István (eséjthei *Varjassy* József halála óta), ugyanannyi ideje igazgató *Kristyóry* János is, aki azelőtt felügyelő-bizottsági tag volt s az ő helyét a felügyelő-bizottságban akkor foglalta el *Varjassy* Lajos helyettes-polgármester.

Böhm Adóllal szemben különben többféle gyanuja van az igazgatóságnak. Így vannak, akik azt hiszik, hogy nem vesztette el a hiányzó összeget a börtén. Ha pedig tényleg 8 év óta játszott és vesztett, akkor sokkal nagyobbak kell lenni az elsikkasztott és elvesztett összegnek. Ezek azonban csak feltevések, melyeket megcáfolni vagy megerősíteni a vizsgálat végleges eredménye fog.

Az igazgatóság, miután még nincsen tisztázva a helyzetről, még nem határozott, hogy megteszi-e a bűnvádi feljelentést Böhm Adolf és esetleges bűntársai ellen. Tegnap nagyon heves jelenet játszódott le az igazgatóságban épen e kérdés körül. Arról van ugyanis szó, hogy Böhm barátai csak úgy adják össze a hiány egyharmadrészét az elsikkasztott összeg részben való fedezésére, ha biztosíthatják Böhm Adolf szabadságát, azaz ha nem teszik meg ellene a törvényes megtorló lépéseket. Szóval — ha futni engedik a bűnöst.

Most már bizonyos, hogy a hiány nem nagyobb mint amennyit Böhm vezérigazgató először bevallott. A mérleg, melyet a rendkívüli közgyűlés elé terjesztenek, holnap készül el. Az ügyészség megkeresésére a rendőrség részéről *Green* Nándor tb. főkapitány nyomoz, vajjon hivatalból üldözendő bűncselekmény nem-e terheli Böhmöt. *Green* számos kihallgatást eszközöl. A bank ügymenete rendszeren folyik; ma mindössze 14.000 korona betétet vettek ki, (ami máskor is megtörtént) és néhány ezer korona új betét is jött.

Az ügyészség beavatkozása.

Arad, okt. 30.

Az Ipar és Népbanknál történt sikkasztás ügyében az ügyészség megkeresésére a rendőrség által vezetett nyomozás során ma kihallgatott igazgatósági tagok azt vallották, hogy a bankban teljesített vizsgálat eddig csak sikasztást derített ki. Bár valószínű, hogy hivatalból üldözendő hamisítások is forognak fenn, de ezeknek kiderítése eddig az idő rövidsége miatt nem volt lehetséges és csak a hét végén várható, a mikor a most betegen fekvő Böhm Adolf vezérigazgató letartóztatása is bekövetkezik. Az ügyészség nagy buzgalommal végzi feladatát. A banknál a váltóüzletben, a zálogosztályban és a csabai közraktáraknál még erőlyesen folyik a könyvvizsgálat.

KÜLFÖLD.

Krüger emlékiratai. A berlini Gartenlaube folytatja közléseit Krüger elnök emlékirataiból. Az újabb közlések a Jameson-féle betörés idejétől a háboru kitöréséig terjednek. E közlések nyomán adjuk az alábbi kivonatokat:

Rhodesről és társaságáról ezt írja Krüger: Dél-Afrika legújabb történetének megértéséhez okvetlenül ismerni kell a Chartered-Companyt és ennek említtése önkéntelenül is rávezet arra az emberre, aki legnagyobb részben okozta azt a balsorsot, amely Dél-Afrikát érte. Ez az ember *Cecil Rhodes*. Már 1888-ban meggyezés jött létre az ő kezdeményezésére *sir Hercules Robinson* és *Lobengula* matabela-főnök között. Nemsokára azután koncessziót járt ki magának *Lobengulánál*, amelyet kizárólag arra használt föl, hogy megvéssé lábát a matabelek földjén és megakadályozza a dél-afrikai köztársaságban ebben az irányban való terjeszkedését. Csakhamar belátta, hogy ezt a célt csak Anglia védelme alatt érheti el. Angliába ment tehát, hogy ugynevezett chartert eszközöljön ki. Ezt el is érte nagyobb fáradság nélkül. Kétségtelen, hogy a legelőkelőbb angolok közül sokan kaptak részt a Chartered-Companytól.

A legutóbbi háborúról azt mondja Krüger, hogy ez a háboru a köztársaság részéről tett minden eredmény, minden békülékenység és engedékenységellenére ütött ki. Fegyverrel a kezében nem vehetett részt a hazája szabadságáért vívott harcban, de rengeteg munkát végzett. Nem volt éjszakája, hogy zavartalanul aludt volna.

Krüger ezekkel a szavakkal fejezi be emlékiratait: Meg vagyok róla győződve, hogy isten nem hagyja el övét, noha gyakran úgy látszik, és meghajlok az ur akarata előtt, mert tudom, hogy a szorongatott népet nem hagyja elpusztulni. Az ur kezében tartja a sziveket és oda vezeti őket, ahova akarja.

A Reichsrathból. Az osztrák képviselőház mai ülésén — mint Bécsből táviratozzák — a beérkezett irományok között van *Hauk* és társa interpellációja a miniszterelnök höz, mint az igazságügyi miniszterium ideiglenes vezetőjéhez a magyar bíróságoknak ausztriai német bíróságokhoz intézett magyar nyelvű átiratai tárgyában. Ott van továbbá *Choc* interpellációja, amelyben azt kérdezi a Landswehr minisztertől, hajlandó-e közbenjárni a közös hadügyminiszternél, hogy a közös hadsereg tisztjeinek tiltsa meg, hogy képviselőket hivatásuk teljesítése közben kihívjanak. A ház folytatta a galicziai mezőgazdasági munkások sztrájkjára vonatkozó sürgősségi indítványok tárgyalását.

VIDÉK.

(—) A nemzetiségi törvény módosítása. A rendes őszi közgyűléseken veszik tárgyalás alá a törvényhatóságok *Pozsonyvármegye* átiratát, mely hasonlatos feliratok intézésére hívja fel a törvényhatóságokat a nemzetiségi törvény módosítása tárgyában. Tegnap három törvényhatóság foglalkozott az átirattal s mind a három nemzetiségi területen fekszik, ép azért nem kis vitát idézett elő a gyűléseken.

Nyitra vármegye törvényhatósági közgyűlésén gróf *Eszterházy* János megyebizottsági tag, — a nemzetiségi ügyek alapos ismerője — azt indítványozta, hogy a pozsonyi átirat pártolása mellett intézzen a törvényhatóság felterjesztést a képviselőházhoz, hogy a nemzetiségi törvény az I-ső szakasz kivételével töröltessék el s a nemzetiségeknek adandó nyelvbéli kedvezmény külön törvényekben mondassék ki. A nemzetiségi álláspontot az átirattal szemben *Vodiczky* krajnai luteránus lelkész képviselte és hosszasan fejtegette, hogy az átirat teljesen fölösleges és napirendre terést indítványozott fölötte. A tulszámában levő hazafias párt a központi választmány javaslatát emelte határozattá, mely szerint a *Pozsony-megye átirata értelmében szintén kerni fogja a nemzetiségi törvény módosítását.*

Trencseny vármegye tegnap tartott törvényhatósági közgyűlésén tárgyalás alá vette *Pozsonyvármegye* átiratát a nemzetiségi törvény módosítása

tárgyában s akként határozott, hogy azt pártolva hasonló irányu feliratot fog intézni a törvényhozáshoz.

Brassó megye volt a harmadik törvényhatóság, mely az átirattal tegnapi közgyűlésén foglalkozott. A hozott határozat, de különösen az annak tárgyalása folyamán elhangzott kifakadások felháborított minden hazafias érzést egyén vért. Nem elégedtek meg azzal, hogy *Pozsonyvármegye* átirata fölött napirendre térjenek, hanem annak ellenére felirat intézését határozta el a törvényhozáshoz a nemzetiségi törvény szigorú betartása miatt. A vitában a vezérszerepet a nemzetiségek részéről *Lurtz* Károly országgyűlési képviselő és *Lassel* törvényhatósági bizottsági tag vitték, mint szászok, míg a románok részéről *Muresián* támadta az átiratot. A hazafias felfogást *Zakariás* János ügyvéd és *Rombauer* Emil főigazgató képviselték. *Zakariás* erős szavakkal ecsetelte a nemzetiségi vidékeken a magyar nyelvnek, de magának a magyarságnak az elnyomtatását s szemére hányta a nemzetiségeknek azokat a tulkapásokat, melyet a magyar állameszmével szemben büntetlenül lépten nyomon elkövetnek, úgy annyira, hogy a nemzetiségi vidékeken nem az „elnyomott” nemzetiségeknek, hanem az államfenntartó magyar fajnak van védelemre szüksége. — A mi iránt kétség nem is lehetett, a többség a nemzetiségi javaslatot fogadta el, s jellemző, hogy a megyei tisztviselők zöme a többséggel szavazott. — A határozatot egyébként *Hamath* Lajos ügyvéd megfélembizte. Ugyanezen közgyűlésen az alispáni jelentés tárgyalása kapcsán *Sindel* lelkész indítványára a szászokból és románokból alakult többség sajnálatát fejezte ki *Kronstadt* Brassóra történt megváltoztatása fölött.

TÁVIRATOK.

A középamerikai forradalom.

New-York, okt. 29.

Egy újabb willemstadi távirat azt jelenti, hogy *Castro* elnök 5000 emberrel megszállta *La Victoriát*. A város környékén nagy felkelő csapatok gyülekeznek. Ugy mondják, hogy csak segítséget várnak, azután pedig megtámadják *Castrot*. *Castro* szombaton kétszer is megkísérelte, hogy a felkelőket kiverje hadállásaiból, de sikertelenül. *Castro* üzembe állította a német vasutat.

A kínai kártérítés.

Washington, okt. 29.

Vulingfang kínai követ azon járadozik, hogy kiegészítse a hatalmasságok hozzájárulását ahhoz, hogy a hagai választott bíróság elé terjeszszék azt a kérdést, vajjon a kínai hadikártérítés aranyban vagy ezüstben fizetendő-e. Arra a kérésére, hogy az Egyesült Államok támogassák ezt a kívánságot, *Hay* külügyminiszter kijelentette erre való készségét, ha a többi hatalmasság is hozzájárul.

NAPIHIREK.

Budapest, okt. 30.

— **Időjárás.** Nyugot felől maximum nyomult a kontinens felé. Európában az idő hűvös és ködös, kevés eső. Olaszországban meg a Balkánon voltak. Nálunk nyugaton és délen volt kevés eső. Az idő borus és a hőmérsék nem változott. A hőmérsék jelentéktelen változásával, borus ködös idő várható, elvtve esőkkel: *Hőmérsék* 10-7 C.

— **Abdullah Nedjati Hirsch Ignác** effendi. A szedelgés atyamestere, ez a török testőrkapitányi ruhába öltözött daliás alak letűnt a látóhatárról. Budapestről való kiutasítása után sorra járta a nagyobb vidéki városokat. Debreczenben lakomat adott tiszteletére a tisztikar, tisztelgett és ebédelt a főispánnal, míg végül a főkapitány alapos okok miatt eltolonozoltatta Törökországba. Az őrizete elől megszökött és Török-Kanizsára tért be, hol szokása szerint vakmerő pumpolásokat végzett. Ma azonban kiderült, hogy ki ő és merre van hazája. Neve *Hirsch* Ignác és fivérét látogatta meg Kanizsán. Miután neszt vette, hogy felismerték, ill' a berek nádak erek, úgy eltűnt, hogy hire-hamva sincs.

— **Kínai vendégek Magyarországon.** *Zichy* Jenő grófnak a jövő hó folyamán exotikus vendégei lesznek. Ugyanis *Singapore*ből több előkelő kínai érkezik Budapestre, hogy *Zichy* Jenő vendégei legyenek. *Zichy* Jenő gróf körülbelül négy héten át tartja itt vendégeit s bejárja velük egész Magyarországot. Különbben e vendéglátás viszonzása ama vendégszeretnek, melyben *Zichy* Jenőt az őshazát kutató utazásában *Singapore*ben a kínaiak részesítették.

— Főherczegek előléptetése. A király *Ferencz Ferdinánd* trónörökösét a 18. gyalog dandár parancsnokát, továbbá *Ferencz Salvator* főherczegét, az *Albrecht* porosz herczeg 6. sz. dragonyos ezred parancsnokát, *vezérőrnagyokká* nevezte ki.

— *Wlassics miniszter utja.* Nagyszébenből táviratozzák: *Wlassics Gyula* vallás- és közoktatásügyi miniszter Brassóból visszatérteben tegnap este Nagyszébenbe érkezett. A miniszter a szalonkocsijában hált s reggel a városba hajtatott, amelyet érkezésének hírére felbogdítottak. Reggel 9 órakor jelent meg a miniszter az ág. ev. szász főgimnáziumban s a reáliskolában, azután megtekintette a *Bruckenthal-muzeumot*. A miniszter meglátogatta *Thalman Gusztáv* főispánt, *Müller Frigyes* evangélikus püspököt és *Metianu János* gör. keleti román metropolitát. A délelőtt folyamán még meglátogatta a görög keleti román tanítóképző- és papnevelőintézetet a metropolita kalauzólása mellett, délben az állami főgimnáziumot s a róm. kath. polgári leányiskolát és tanítóképzőt vizsgálta meg. A miniszter, aki valamennyi intézetben maga vizsgáztatta a tanulókat, körutját a gör. keleti román polgári leányiskola és az ág. ev. szász tanítóképző intézet megvizsgálásával fejezte be.

— *Holttest a légfűtési csőben.* E hó 25-én, szombaton délután a *Wenckheim Frigyes* gróf tulajdonát képező *Revczky-u. 4.* szám alatti palotában egy első emeleti lakáshoz tartozó légfűtési készülék csővében egy teljesen összeszáradt, megsült csecsemő hullára akadtak *Gross Charles* vállalkozó munkásai, tisztítás közben. A palotában levő *Andráshy Jónás* házfelügyelő rendőrt hívott, a csecsemőt elvitték *Spelt Vincze* ügyvéd házgondnokhoz, aki az esetet a főkapitányságnál bejelentette. A rendőrség a nyomozást legnagyobb titokban folytatta, de eddig semmi bizonyosat nem tudtak megállapítani. A lakás, melyhez a cső tartozik, aug. 20. óta üresen áll és addig *Radvánszky Béla* bérbére volt. A házbellek állítása szerint a csecsemő egy a házban szolgáló cselédleány volt. A nyomozás külföldben még egyre tart.

— *Komikus pisztolypárbaj.* Szerdán délután egy órakor a *győri* rendőrség megakadályozott egy pisztolypárbajt, épen abban a pillanatban, mikor a felek lövésre készen fölállottak. A segédek közül ketten elfutottak, de az erdőben azokat is föllelte a rendőrség s a töltött pisztolyokat elkobozta. Az eset részleteit így írja le *győri* tudósítónk: *Huber Sándor* megyei írnok és *Szánthó József* telekkönyvi hivatalnok éles vitába elegyedtek olyannyira, hogy az összeszólalkozás a *tetlegességig* fokozódott. *Szánthó* emiatt provokálta *Hubert*. A felek segédei pisztolypárbajban állapodtak meg, ami valahogy a rendőrség tudomására jutott. A felek a jelzett időben kivonultak Kiskutra a párbaj elintézésére. A felek már lövésre készen állottak, midőn két detektív közbe lépett, hogy a párbajt megakadályozzák. A detektívek láttára két segéd a töltött pisztolyokkal a szomszéd erdőbe menekült. A detektívek előbb az ott maradtakat hallgatták ki, akik tagadták, hogy párbaj lett volna készülében s miután megmozdításuk nem járt eredménnyel, a detektívek az erdőbe mentek az elszaladt segédek keresésére. A két segédet föl is találták, de azok a pisztolyokat addig elrejtették, és konokul tagadtak. A detektívek azután hosszas keresés után mégis megtalálták a pisztolyokat egy fa tövében, lehullott levelekkel borítottan s mint bűnjelét elvitték. A pisztolyok most a rendőrségen vannak, hol most folyik a vizsgálat a komikus párbajban szereplők ellen.

— *Az örökség örülte.* A *Paál Dénes* holttestének kifosztásával kapcsolatosan megirtuk, hogy az I. ker. elöljáróság egyik kezelőtisztje *Galambos Mihály*, akinél a *Paál Dénes* hagyatékának aktái voltak, elméjében megzavarodott. A szerencsétlen, aki véglegény volt s kinek jövő hó 10-én lett volna az esküvője, már egy hete zavartan hadart összevissza mindent. Ma teljesen kitört rajta a téboly. Barátai valahogy elcsalták a lipótmezei tébolydába és ott elhelyezték. A szerencsétlen kezelőtiszt mostoha atyját ez előtt 20 évvel értesítették valami amerikai örökségről. A múlt hónapban az anyjához érkezett a hatóságtól egy idézés ebben az ügyben. Ez idő óta *Galambosnak* nem volt nyugodt percze. A véglegényisége izgalmai és ez az örökségi ügy, (melyről azóta kiderült, hogy nincs) megbolygatta eszét és midőn kezébe került egy más örökségi ügy, kitört rajta a borzasztó betegség.

— *A csendőr gyilkosainak nyomozása.* Október 25-től 26-ra eső éjjelen *Dvorzák Antal* chlumetzi csendőrörsvetető őrzátra indulva két suhanczot lopáson ért. Dulakodás fejlődött ki közöttük s a suhanczok egyike revolverével orvul rálőtt az őrsvezetőre, ki halálosan meg is sebesült. A suhanczok nyom nélkül elmenekültek. Az orgyilkosság utáni napon azonban *Bochdanetz* községben két gyanus 20—22 éves idegen fordult meg, akiket a község bírója igazolásra hitt fel. Ezek igazolták is magukat mint *Farkas Máté* és *Huller János* erdélyi mesterlegények. Innen állítólag Budapestre készültek jönni. A községből való távozásuk után érkezett meg az orgyilkosok személyleírását tartalmazó nyomozólevél, melyből a községi bíró az ott tartózkodott idegeneket vélte felismerni. Rögtön jelentést tett a budapesti főkapitányságnak gyanujáról, miért is a valószínűleg Budapesten rejtőzködő orgyilkosok kinyomozása iránt a fővárosi rendőrség a legszelesbb körű nyomozást folytatja.

— *A cipészek milliós öröksége.* Egy hónappal ezelőtt *Münchenben* meghalt egy *Stowasser* nevű milliomos, és a regensburgi cipész-egyesületnek egy kerek milliót hagyott hátra. *Stowasser* Regensburgban született, fiatal korában cipészlegény és az egyesületnek egyik alapító tagja volt. A regensburgi cipészek most boldogok, mert a sok pénzzel egy nagy cipőgyárat fognak létesíteni.

— *A költözökös.* A ma megjelent lapok egy része azt közli, hogy november 2-án, vasárnap lehet költözökös. Ezzel szemben a rendőrség a községségi tájékoztatóra jelenti, hogy miután a kereskedelmi miniszteriumtól a vasárnapi munkaszünet felfüggesztését nem kérték, november 2-án, vasárnap ipari munka nem folytatható és így költözökös sem lehet.

— *Letartóztatott rágalmazó tisztviselő.* *Szávics György* volt városi tisztviselőt, akit tavaly fejelemi uton elmozdítottak állásától, a királyi ügyész megkeresésére letartóztatták, mert az eszékí bírósági és tartományi hatóságokhoz intézett különféle beadványokban rágalmazta ezeket a hatóságokat és más magas hivatalnokokat. *Szávics* már többször büntetve volt rágalmazásért.

— *Elfogott leánygyilkos.* *Kolozsvári* tudósítónk táviratozza, hogy *Verbó* községben *Mahorai Ágnes* és *Petyelka Teréz* odaváló leányok tegnapelőtt reggel kimentek az erdőbe gombát szedni. A két leány egy ideig együtt szedte a gombát, később azonban *Muhorai Ágnes* eltávozott az erdőből, hogy apjának, aki a mintegy negyed órai járásra levő szőlőkben dolgozott, reggelit vigyen. Utközben találkozott egy vándorlóval, akire azonban ügyet sem vetett, hanem tovább haladt. Néhány óra múlva visszatért barátjához az erdőbe, de azt már ekkor nem találta ott, ahol elhagyta. Nevén szölitá, de semmi választ nem kapott, de távolról látta, hogy ugyan az a vándorló, akivel ő előbb találkozott, sietve, majdnem futva ment az erdő belsejébe. A leány rosszat sejtve, elfutott az apjához, a kivel visszatért az erdőbe s keresni kezdték az eltűnt leányt. Atkutattak minden bokrot s egy bozótban meg is találták *átmetszett nyakkal a leányt*, kinek szája be volt tömve, ruhája pedig összetépve. A csendőrség még aznap éjjel elfogta a gyilkost, akit állítólag *Brodzilla* Frigyesnek hívnak, de semmi nemű igazolványt nem tudott felmutatni. Nagyon valószínű, hogy katonaszökevény, mert kincstári fehérmétt találtak rajta. Felső ruháján vérfoltokat találtak, kezei és az arca össze volt karmolva, ami a gyilkosság közben kifejtett küzdelemre vall. Az illető tagadja a gyilkosság elkövetését, de a szembeállításnál *Muhorai Ágnes* felismerte benne azt a vándorlót, akivel az erdőben találkozott. A gyilkost letartóztatták.

— *Aranyak a földben.* *Rituper János* porrogi (Somogy megye) földműves a napokban kertjében dolgozott s egyszerre ásója egy kemény tárgyban akad meg. Tovább ásott s a földből egy vasfazék bukkant elő, melyben 200 aranyat talált. A szerencsés kincstaláló a vasfazekat mindenestől bevitté *Kalocsay Endre* csurgói főgimnáziumi tanárhoz, ki megvizsgálva a talált kincset, a megtalálót a főszoigabírói hivatalba utasította, hol azt átvették s a megtaláló belőle a törvényes jutalékot megkapta.

— *Balesetek.* *Unger Sándor* napszámos a zugligeti villamos végállomás építkezésénél a hidról leesett és a fején megsebesült. A János-kórházba szállították. *Kauermann Károly* és a régi váci vámnál leesett egy 9 méter magasságu háztetőről. Veszedelmes vivódásaival a Rókusba vitték.

— *Üzérkedés a vásárcsarnokokban.* A fővárosi község körében nagy megbotránkozást kelettek a központi és nagy részben a többi vásárcsarnokokban megalakult trösztök, melyek egyenesen arra irányulnak, hogy a vevőközön-séget kizsákmányolják. *Sze b zöldségáru kereskedők* egymás közt előzetesen megállapodnak és a legkelendőbb portékát kora reggel mind összevásárolják, úgy hogyha a délelőtti folyamán a község közül sokan szükségesek van a már jó előre megvett portékára, kénytelen a szerb kereskedőkhöz fordulni, kik akkor kihasználva az alkalmat, az árakat tulmagasra esapják fel. Így megtörtént egy pár nappal ezelőtt, ami azután naponként megismétlődik — hogy például egy jelentéktelen áru: a turónak árat egy koronával emelték fel, ami tekintve ennek az élelmi cikknek rendkívül olcsóságát, óriási nagy áremelkedés. A különben is drágább portékák árai pedig háromszorosan, sőt négyszeresen is fel vannak emelve. A község közül tömegesen tettek följelentést a vásárcsarnok igazgató-ságához, hogy ne engedjék őket annyira kiszí-polyozni, lépjenek közbe erélyesen. Azonban eddig a visszas helyzet orvosolva nincs és az idegenből ideszakadt szerbek szabadon zsarolják a fővárosi községet. Utoljára azt fogjuk elérni, hogy a drága pénzen megépített vásárcsarnokok fölöslegessé válnak, mert a községen kerülni fogja azt a helyet, ahol egyenesen arra utaznak, hogy őket kizsákmányolják.

— *Lelőtte feleségét.* *Hevesi* tudósítónk írja a következő megrázó esetet: *Heves* szomszédságában, *Pély* községben *Tajti Jakab* lelőtte feleségét. *Tajti* Jakab mulatós ember volt, rendszeren látogatta a korcsmát és rendszeren részegen ment haza — és ha a felesége ezért megszólitotta, ezért rendszeren megverte az asszonyt aki megunva ezt a keserves életet — ott hagyta az urát, hazament szüleikhez. *Tajti* azután még jobban neki adta magát az ivásnak s háza, földje nem sokára dobra került; az árverésen az apósa vette meg s neki ki kellett hurcolkodni, hurcolni ugyan nem volt mit, mert a butor felét elvitte az asszony, egyéb ingóságát meg elvitte a korcsma, annyija maradt, ami rajta volt. Elkeseredett kedély állapottal elővette a revolverét, elment az apózához és ott felkereste a feleségét s ezt az ártatlan, semmit sem sejtő asszonyt egy mellére irányzott lövéssel leterítette, ő pedig a megreműt háziak elől megszaladott, a csendőrök azonban megtalálták őt és letartóztatták. A *hevesi* járásbíró-ság már ki is hallgatta; semmit sem tagadott. Felesége még eddig nem halt meg, de életéhez nincs remény, mert az orvosi vizsgálat a tüdő átlövését konstatálta.

— *A honvédség köréből.* A hivatalos lap mai közlése szerint O felsége kinevezte I. *A tábornoki karban: vezérőrnagyokká:* a következő ezredeseket: *Kemenovic* Bédogot, létszám felett az eszékí 28. honvéd gyalogezrednél, a 84. honvéd gyalog dandár parancsnokát és *Wolnhoffer* Emilt, létszám felett a miskolczi 10. honvéd gyalog ezrednél, a 80. honvéd gyalog dandár parancsnokát. — II. *A vezérkari testületben:* a vezérkarnál létszám felett, szolgálati alkalmazásban a magyar kir. honvédségnél: *ezredesekké:* a következő alezredeseket: *Nemes* Edét, csapatszolgálatra beosztva a nagyszébeni 23. honvéd gyalogezrednél, ezen ezred parancsnokává való kinevezés és a csapat állományába való végleges áthelyezés mellett és *Wieber* Adorjánt a honvédelmi miniszterium XXI. ügyosztályának vezetőjét; *alezredesse* 1902. nov. 1-ei ranggal: *Plank* Ede őrnagyot, a honvéd tisztsízi tanfolyam tanárát. III. *A magyar királyi honvédség tenyleges állományában:* A) *A gyalogságnál: alezredesekké:* a következő őrnagyokat: *Szilassy* Odónt, *Lengyel* Mánót, *Fodor* Pált, *Sztáray* Lajost, a nyitrai 14. honvéd gyalogezredtől, a székesfehérvári 17. honvéd gyalogezredhez való áthelyezés mellett, *Patzák* Kálmánt, *Kretz* Rikárdot, őrnagyokká: a következő I. osztályu századosokat: *Schmarda* Károlyt a 27., *flammenbergi* *Brenner* Jenőt a 19., *vihári* *Willerding* *Agostont* a 14., *Háber* Jánost a 8., *Burgot* Lajost a 7. honvéd gyalogezredhez és *Tanárky* Bélát, létszám felett a budapesti I. honvéd gyalogezrednél, tartósan vezényelve a honvédelmi miniszterium II. ügyosztályában.

B) *A lovasságnál: ezredesekké:* a következő alezredeseket: *vitész-sokolgradai* *Gyurits* *Belizárt* a 10., és *bárá* *Marschall* *Gyulát* a 6. honvéd huszár ezred parancsnokát; *alezredesekké:* 1902. november 1-ei ranggal: a következő őrnagyokat: *Kendefi* *Adolfot* a 9. és *töbör-éthei* *bárá* *Nagy* *Gyulát* a 2. honvéd huszár ezrednél; *őrnagyokká:* 1902. november 1-ei ranggal: a következő I. osztályu századosokat: *kopacselli* *Boér* *Sándort* a 7. honvéd huszár ezrednél és *Czitókárolyt*, a pécsi 8. honvéd huszár ezredtől a marosvásárhelyi 9. honvéd huszár ezredhez való áthelyezés mellett.

— Megsütötte a felesége szeretőjét. Erdekés módon büntette meg felesége csábítóját Nyisztor Mihály viszkoi lakos, ki arra a szomorú felfedezésre jutott, hogy felesége öt megcsalja s az ő távollétében egy *Martinkó* György nevű pa-aszlegényrel folytat viszonyt. Tegnapelőtt reggel Nyisztor azzal távozott hazulról, hogy az erdőbe megy fát vágni s csak másnap tér haza. Az asszony kapott az alkalmom s még aznap értesítette a szeretőjét, aki alig hogy beesteledett, megjelent Nyisztoréknál. Ez alatt azonban Nyisztor visszatért az erdőből és lesbe állott. Alig hogy a gyertyavilágot eloltották, a gazda be akart menni a lakásba. Hosszas zörgetésre felesége kinyitotta az ajtót s Nyisztor szétnézett a lakásban, de semmi gyanust nem látott. Ekkorkiment a konyhába s a kenyérsütéshez bekészített szalmából begyújtott a konyhakemenczébe. Alig, hogy a tüzet felgyújtotta, iszonyu jajgatást hallott, majd pedig egy égő alak ugrott ki a kemenczéből, s ki a konyhaajtón keresztül elmenekült. Nyisztor nem csinált lármát a dologból, hanem mint a ki jól végezte dolgát, lefeküdt. Másnap azután arról értesült, hogy *Martinkó* György az elmúlt éjjel *összegegett és haldoklik*. A szerelmes asszony nem tudta megállani, hogy szeretőjét fel ne keresse s ekkor ezután kitudódott az égés titka is. *A szerencsétlen legény behalt a sérülésbe*. Nyisztor Mihályt pedig a felesége vallomása alapján *letartóztatták*.

— **Életuntak.** Ma reggel a Lánchidről egy ismeretlen 35—40 év körüli férfi a Dunába ugrott, azonban még élve kimentették és a Rókus-kórházba vitték. Személyazonosságát még nem tudták megállapítani. — *Leb* Anna 18 éves cseléd a Práter-utca 82. számú ház III. emeletéről leugrott, de csak a II. emelet folyosójára esett. A Rókus-kórházba szállították. — *Kövé* Mari mosónő Ó-utca 40. számú lakásán ma reggel marólugot ivott. — *Petrovics* Aurél iparossegéd az éjszaka a Döbrentey-térről a Dunába ugrott, de még élve kimentették és a Rókusba vitték. — *Meisner* Katalin napszámosnő a Fejérváry-ut mellett egy tóba ugrott. Kifogták és a mentők részcsesítették első segélyben.

— **Hirtelen halál.** *Klauzál* József 61 éves lóápoló ma reggel a Gólya-utca 30. számú házában hirtelen összeesett és meghalt. Holttestét a törvényszéki orvostani intézetbe vitték.

x **Próbáljon egyszer szerencsét** Lukács Vilmos bankházában, Budapest, V. fürdő-utca 10.!!! Egy egész osztályosorsjegy 12 korona, egy fél 6 korona; egy-negyed 3 korona, egy nyolczad 1.50 korona,

x **Csuz és közsvény ellen elismert legkitünőbb szer** a Zoltán-féle kenőcs. Ara 2 korona. Zoltán Béla gyógyszerárban Budapest, V., Sétatér-utca és Szabadság-tér.

x **Felhívjuk olvasóink figyelmét** Herczeg és Horvát Budapest, Kerepesi-ut 52. szám alatt, az „Adria” szállóval szemben létező nőidivat-áruházára.

IRODALOM és MŰVÉSZET.

* **Hübscher Kata.** *Blaháné* bucsuzásának során tegnap egyik legérdekesebb és legjobb szerepét játszotta el utoljára. A *Szókimondó asszonyságot* nyolcz évvel ezelőtt vitte diadalra nálunk *Blaháné*. Hédoalatt és szeretettel ünnepelte őt most is a közönség. Csupa szín, csupa ragyogás volt Blahánéknak minden jelenete. *Szirmai* is sok tapsot kapott. Egyéni tulajdonságaihoz illik a Napoleon szerepe. A diszletek is bucsuztak Blahánéval együtt, de tőlük nem fáj a megválás, olyan ócskák.

—pp—r.

** A Kisfaludy-Társaság tegnapi ülésén *Vargha* Gyula főtitkár bemutatta a *Népköltési Gyűjtemény* legújabb két kötetét, amely a *Regős énekek*-et tartalmazza. A felolvasások során *Hegedüs* István Constantinus Fanensisnek Mátyás királyhoz címzett levelét mutatta be. *Heinrich* Gusztáv *Lenau*-ról olvasott föl rövid tanulmányt. *Radó* Antal pedig *Római ritmusok* címűen hét költeményt mutatott be.

* **Színházak műsora csütörtökön, október 30-án:** Nemzeti színház: „Essex gróf.” Operaház: „Denevér.” Víg-színház: „Csókon szerzett vőlegény.” Népszínház: „Boszorkányvár.” Magyar színház: „B. A. L. E. K.” Uránia: „Angol élet.”
Pénteken, október 31-en: Nemzeti színház: „Constantin abbé.” Operaház: nincs előadás. Víg-színház: „Csókon szerzett vőlegény.” Népszínház: „Sárga csikó.” Magyar színház: „B. A. L. E. K.” Uránia: „Angol élet.”

Beifeld Bankház Budapest

Károly-körút 1. szám.

Vesz és elad sorsjegyeket, értékpapirokat és állampapirokat a napi áron, *részletfizetésre*; beváltja a *kisorsolt sorsjegyeket*. — *Pénzkölcsönt* nyújt mindennemű sorsjegyekre.

TÖRVÉNYSZÉKI CSARNOK.

§ A budafoki orvosok bünpöre. A mai folytatóságos esküdtársi tárgyaláson elsőnek dr. *Andreánszky* Jenő törvényszéki orvoszakértő hallgattatott ki. Elmondja, hogy konstatálta, a kar ütőerének keresztvágását és hogy a halál okát okvetlenül az elvérzésben állapították meg. Idejekorán érkezett szak-szerű segítség okvetlenül megmentette volna. Dr. *Vladár* védő kérdi, hogy *Berár* dr. a szimptomákból konstatálhatta-e az ütőér átvágott voltát. *Andreánszky*: Feltehető, hogy vádolt nem észlelte az ütőérátvágást. Dr. *Vladár* védő: Tehát ha dr. *Berár* egyszerűbb sebnek tekintette, elég volt az alkalmazott kötés. *Andreánszky*: Teljesen elég volt elsőkötésnek.

Dr. *Weisz* Ödön védő kérdésére dr. *Andreánszky* orvoszakértő kijelenti, hogy a beteg sebtét nem kellett okvetlenül kimosni, elég volt annak letörlése.

Ezután az Igazságügyi Orvosi Tanács véleményét olvasták fel, mely konstatálja, hogy a bekötés és kezelés elég nem volt s hogy a kezelő orvosok mulasztást követtek el.
Dr. *Darvai* Fülöp kérésére felolvasták dr. *Taub* vádolt 20 évi orvosi működéséről szóló bizonyítványokat. A bizonyítás be lévén fejezve, elnök felhívja a kir. ügyészt, hogy az esküdtekhez intézendő kérdéseket terjeszse elő. Az ügyész 6 kérdést terjeszt elő, utolsó kettejében dr. *Berára* és dr. *Taubra* vonatkozólag, hogy orvosi hanyagságuk által halált okoztak-e?

E kérdéshez dr. *Weisz*, dr. *Vladár* és dr. *Darvai* védők hozzászólnak, mindegyike kiegészítő kérdések feltevését óhajtva. Elnök d. u. 4 óráig felfüggeszti a tárgyalást, hogy a törvényszék a kérdéseket szüvegezhesse.

KÖZGAZDASÁG.

A budapesti (ipari) munkaközvetítő intézet az 1902 évi III. évnegyedről beküldött tevékenységi kimutatásából kiténik, hogy a folyó év harmadik negyedéről az intézet tevékenysége, a múlt év ugyanazon negyedével szemben, kedvezőbb eredményt mutat, amennyiben ugyanis a folyó év harmadik negyedében a férfi munkára jelentkezettek száma 791-el, a férfi munkást keresők pedig 1352-vel volt nagyobb a múlt év harmadik negyedénél és habár a női munkára jelentkezettek száma kevesebb is volt 404-el, a női munkást keresők 71-el volt nagyobb. Hasonló kedvező eredmény mutatkozik az intézet működésében is, mert a férfi munkára jelentkezettek közül 9.834, a női munkára jelentkezettek közül 1.171. *Összesen tehát 11,005-en nyertek munkát*, illetve a 10,564 múlt évi eredménnyel szemben 441-el többen. E kedvező eredmény azonban, sajnos, nem a már oly hosszan tartó iparpangás megszűnésére vezethető vissza, hanem azra, hogy az intézet létezése mindinkább ismertté lesz s az országban mind több és több községből érkeznek megrendelések munkásokra. Világosan kiténik ez abból, hogy míg a múlt év harmadik negyedében a vidéki községekbe közvetített férfi munkások az összesen közvetítetteknek csak 25.5%-át képezték, a folyó év harmadik negyedében azok már 30.1%-ot tesznek. Az ipar még folyton tartó pangását tanúsítja az a körülmény, hogy a munkakinálatból, mely 11,005 volt, csak 1265, tehát csak 11% esik gyárra, és hogy különösen a fémfeldolgozási és gépezeti iparokban a munkakinálat messze mögötte marad a munkakeresletnek, továbbá, hogy gépészek csak ideiglenes munkára --- csépléshez --- keresettek.

A cukormegegyezés aláírása. Az Ausztria-Magyarország nyerscukorgyárai és cukorfinomító gyárai közt létrejött megegyezést az osztrák és a magyar cukorgyárak szövetségének képviselői és a finomítógyárak meghatalmazottjai tegnap írták alá Bécsben. A megegyezés az 1902. november 1-étől 1903. október 31-éig terjedő termelési időszakra vonatkozik, de amennyiben a brüsszeli egyezmény törvénybe iktatattik, 1903. szeptember 1-én hatályon kívül lép.

Egy millió magánerdők vásárlására. Darányi földmivelésügyi miniszter magánerdők vásárlására egy millió százezer korona összeget kér most beterjesztett költségvetésében a törvényhozástól. Indokoltá teszi ezt az, hogy a telepítési célokra alkalmas, vágásra érett s így értékes állami területünk egyre kevesbedik.

BUDAPESTI TŐZSDÉK.

Gabonatözsde.

Készárúüzlet.

Elénkebb hangulatban folyt le a mai készárú-üzlet, de nagyobb mennyiségű búzát még sem kínáltak az eladók a malmoknak. Így a forgalom 32000 q-t tett ki. Az árak néhány fillérrel javultak.

Eladatott:

Buza: *Tiszavidéki*: 600 mm. 81.5 kgr. 8 K. — fillér, 100 mm. 82 kgr. 7 K. 92 és fél fillér, búkkönyös, 100 mm. 81.5 kgr. 8 K. — fillér 500 mm. 81.5 kgr. 7 K. 97 és fél fillér, 150 mm. 81.5 kgr. 7 K. 95 fillér, 100 mm. 81 kgr. 7 K. 95 fillér, 500 mm. 81.5 kgr. 7 K. 97 és fél fillér, 5250 mm. 81 kgr. 8 K. — fillér, 1100 mm. 81 kgr. 7 K. 97 és fél fillér, 1000 mm. 81 kgr. 7 K. 95 fillér, 800 mm. 81 kgr. 7 K. 97 és fél fillér, 100 mm. 81 kgr. 8 K. — fillér, 300 mm. 81 kgr. 7 K. 97 és fél fillér, 800 mm. 81 kgr. 7 K. 15 fillér. 100 mm. 81 kgr. 7 K. 95 fillér, 100 mm. 81 kgr. 7 K. 90 fillér, 300 mm. 81 kgr. 7 K. 85 fillér, 200 mm. 81 kgr. 7 K. 87 és fél fillér, 100 mm. 78 kgr. 7 K. 87 és fél fillér, 500 mm. 80.5 kgr. 7 K. 90 fillér, 100 mm. 80.5 kgr. 7 K. 90 fillér, 300 mm. 80 kgr. 7 K. 67 és fél fillér tiszkos, 100 mm. 79.5 kgr. 7 K. 77 és fél fillér kevert, 100 mm. 78 kgr. 7 K. 75 fillér mind három hóra.

Fejérmegyei: 500 mm. 78.5 kgr. 7 K. 55 fillér, 2000 mm. 79 kgr. 7 K. 82 és fél fillér, sárga.

Pestmegyei: 100 mm. 81 kgr. 7 K. 77 és fél fillér, kevert 600 mm. 80 kgr. 7 K. 77 és fél fillér. 500 mm. 80 kgr. 7 K. 75 fillér, 700 mm. 80 kgr. 7 K. 75 fillér, 300 mm. 79 kgr. 7 K. 75 fillér, sárga, kevert, 700 mm. 80 kgr. 7 K. 70 fillér, 150 mm. 79 kgr. 7 K. 75 fillér, 100 mm. 78 kgr. 7 K. 75 fillér, mind három hónapra.

Bánsági: 400 mm. 79 kgr. 7 K. 75 fillér, három hóra.

Bács-Földvári: 3200 mm. 79 kgr. 7 K. 75 fillér, három hónapra.

Becskereki: 3000 mm. 78.5 kgr. 7 K. 62 és fél fillér, 2000 mm. 78.5 kgr. 7 K. 76 és fél fillér, mind három hónapra.

Szanádi: 1800 mm. 78.5 kgr. 7 K. 67 és fél fillér, három hóra.

Fancsovi: 200 mm. 78.5 kgr. 7 K. 57 és fél fillér, három hóra.

Ujvidéki: 2160 mm. 76.2 kgr. 32 és fél fillér három hónapra.

Rozs: 300 mm. 6 K. 62 és fél fillér, három hóra. 100 mm. 6 K. 40 fillér, készpénzfizetés mellett, paritásra.

Árpa: 100 mm. 5 K. 55 fillér, készpénzfizetés mellett, paritásra.

Zab: 100 mm. 6 K. 60 fillér, készpénzfizetés mellett, 200 mm. 6 K. 45 fillér, készpénzfizetés mellett, 100 mm. 6 K. 35 fillér, készpénzfizetés mellett, 300 mm. 6 K. 32 és fél fillér, készpénzfizetés mellett.

Luczerna: (I. rendű) 230 mm. 61 K. 50 fillér, készpénzfizetés mellett, állomásra szállítva.

Az árak 50 kilogrammonként koronaértékben értendők.

F. hó 28-án este 6 órától

„ 29-én „ 6 óráig.

	érkezett	elment
buza	36014 q.	200 q.
rozs	1479	—
árpa	3947	447
zab	808	3434
tengeri	—	—
liszt	534	1692
korpa	—	1585
repce	216	1275

Határidőüzlet.

Szilárdan indult meg a mai határidőüzlet, dacára annak, hogy Amerika olcsóbb árfolyamokat jelentett. Dél felé azonban lebonyolításokra pár fillérrel estek az árfolyamok.

Délben jegyezz:

Áprilisi buza	7.41—7.42
Áprilisi rozs	6.48—6.49
Áprilisi zab	6.30—6.31
Májusi tengeri	5.73—5.74

Értéktözsde.

Előtözsde. Osztrák hitel 670.25, magyar hitel 706.50, 4 százalékos arany —, korona —, lezámitoló —, jelzálog —, rimamurányi 476.—, államvasut 701.75, déli vasut —, Alpesek 356.—, márka —, városi villamos —, ipar és kereskedelmi bank —, közúti vasut —, korona.

Laptulajdonos:

A „MAGYARSÁG” lapkiadó-vállalat.

Telefon-szám: 154.

Fióközletünknel a ház lebontása miatt nagyon olcsó árak.

- 1 legújabb angol homespun női gallér 110 cm. hosszú, remek színekben . 0.50 ft.
1 nagyon elegáns francia batistsz pongyola . . . . . 4.50 "
1 elegáns utcai ruhára való angol zephyr, minden hozzávalóval és diszszel 2.50 "
Legfinomabb francia battist teljes ruhára, minden hozzávalóval és csipkediszszel 2.95 "
Francia delein, remek színek és mintákkal, egész pongyola vagy ruhára való, hozzávalóval és diszszel (7 m.) . . . 4.- ft.
Legfinomabb Cloth, remek színekben, selyem fényű blousra, alsó szoknyára stb. alkalmas, 140 cm. széles, méterenkint . . . . . -70 =
1 ablakra való esikós tunis-szővet függöny bordó, teget és krém színben 1.50 "

- Gyönyörű mintás csipkefüggönyök, m. kint -20, -30, -35, -50, -80 ft.
1 legfinomabb cloth vagy cachmir paplan 2 személyre való, minden színben 4.50 "
Paplanlepedő finom vászomból . . . 1.80 "
1 vég remek Herczeg-vászon 30 ról. . 5.25 "
1 vég dunna-vászon 30 ról. . . . 3.95 "
1 vég finom chiffon 30 ról. . . . 4.75 "
1 vég lepedő-vászon varrás nélkül. . 7.50 "
1 vég czérna-kanavász 30 ról. . . 3.80 "

Vidékre utánvét mellett lelkiismeretes kiszolgálás.

HERCZEG és HORVÁT BUDAPEST, VII. ker. Kerepesi-út 52. sz. a. Adria-szállóval szemben

SZINHÁZAK.

Péntek, 1902. október 31-én.

M. kir. Operaház.

Zárva
Kezdeté 7 órakor.

Nemzeti színház.

Constantin abbé
Kezdeté 7 órakor.

NÉPSZÍNHÁZ.

A sárga csikó
Kezdeté 7 órakor.

VIGSZÍNHÁZ.

Csókón szerzett
vőlegény
Kezdeté fél 8 órakor.

Magyar színház.

„B. A. L. E. K.“
Kezdeté 7 órakor.

URANIA

Angol élet.
Kezdeté 7 órakor.

WERTHEIMER-MULATÓ

VIII., Népszínház-utca 28. (Ujvásártér sarok.)

Ma és mindennap

Nagy nemzetközi varieté-előadás.

Különösen kiemelendők:

Klug és Klugné, Sturudler

a lemergi színház tagjai

Flick és Flock ének- és táncz-kettős. Hunyadi Emil jelen-komikus, Bácskai Jolán keringő-énekesnő. Báthori Irma népdal-énekesnő stb. stb.

Amidőn a nagyérdemű közönség b. figyelmét a valóban művészi előadásokra felhívom s nagybecsű pártfogásukat kérem, vagyok teljes

tisztelettel

Hunyadi Emil
művész és rendező.

Wertheimer L.
a mulató tulajdonosa.

Vasár- és ünnepnap délutáni előadás.

RUJDER-kávéház

Pedmaniczky-utca 37. Csengery-utca sarok.

Ma és minden este

valamint minden vasár- és ünnepnap délután

Balázs Guszti

egri hírnever szóló teljes zenekarával hangversenyt tart Dróher-féle palatkaudr. - Olcsó árak! - Buffet pontos kiszolgálással jó magyar borok! Separé! Egész éjjel nyitva. Telefon 20-31.

A megszünt HATSCHKEK MIKSA cég tulajdonosa: HATSCHKEK IZIDOR átszervezte, Budapest.

Ideiglenes helyisége:

IV., Irányi-utca 12. (Váci-utcai sarokház.)

Színházi látások 4 frtól feljebb. Kétféle vadász- és verseny-látások 8 frtól feljebb. Szemüvegek, orrszorítók és torognetták 1 frtól feljebb. Légszűrők 4 frtól felj. Homorók 40 krtól felj. Grvosi hőmérők 4 frt választékban, (nalam minden tárgyadalm nélkül be is lehetnek.)

MŰSZEMEK

Állat- és bábuzemek.

Jelmez és népviseletű fényképek (színes) nagy választékban.

Fényképező gépek 2 frt 50 krtól feljebb.

Fényképezési felszerelések olcsó árakért.

Bizományi raktár:

Gummi- és halhólyag-óvszor és női szivacs. Tucatja 1 frtól 10 frtig. A legúj. utoktartás melletti kúldotnak el.

Kétféle minőségű (valódi párisi) szappan:

„Savon perfectionné“ drbjá 30 kr. tucatja 3.40.

Mindenkinek ijesztője a szürke haj.

Bármos szürke haj a szürke haj elpárolgására hatékalanul elhárítja. Sok kísérlet után végre sikerült. HUSZÁR-KÉK
Hajregenerator-ában egy hatékony szert talált, melyvel megújított haj és szakáll a volt halmán barna, fekete vagy szőke visszanyerhető anélkül, hogy a fej bőrére és fehérméreg bevezetődne. 1 kis üveg 2 kor: nagy üveg 50 fillér.

Kapható Budapesten: Török József gyógyszerkereskedés, Váci-utca 12. sz., Dr. Egger Nádor-gyógyintézetben, Yáci-utca 17. sz.

Legjobb árban veszem forgalmi és régi bélyegeket minden mennyiségben veszek, cserélek, és eladok.

PRÜCKLER J. C. BUDAPEST, IV., Koronaherceg-utca 3. szám.

SZŐLŐOLTVÁNYOK

szőlővány minőségben és európai nemes gyökeres és vinya vesszők melyek tenyésztési arakon. Oltványok euro 60-100 frt. Mindenik a legvalóbb bor- és csemege-alkotó, fűtőanyag, teljes jóvával. Ha a szőlőtény a megrendelésnek meg nem felelne, úgy az oda- és visszatérítési költséget, valamint a megrendelő által küldött összeg egy részét azonnal visszafizetem. Így mindenki ebből szörke jelszót az eu költségekben hátréva számíthat mag.

ÉLŐKÉRITÉS

Gleditsia-csemeték és magvak. Örökös örök, igen gyorsan fejlődő szőlővály. Ha az egyfűtől, melyből oly örökös kertek nemesítők pár év alatt, szőlőtől mekkor kiadással, melyen nemcsak ember, de szőlőtől is, még az apró nyulak sem bálványoznak át, úgy hogy a bekerített részek teljesen kiterjedhetnek. Minden rendeléshez rajzokat mellékelünk. Kérlek, hogy a megrendelés utáni 10 napig ne vedd ki a kezelt szőlőt. Hosszú távúhoz vezet szőlő meggyógyítás. Hosszú távúhoz vezet szőlő meggyógyítás. Hosszú távúhoz vezet szőlő meggyógyítás. Hosszú távúhoz vezet szőlő meggyógyítás.

Diócsemeték.

Kétféle, orvosi jóvádelmet biztosító voltánál fogva, ennek tenyésztése mind minden országban az ottani időben rendelkezni lehet.

Magy. kir. államvasutak

151182/902. szám.

Pályázati hirdetmény.

Alulírott igazgatóság a magy. kir. államvasutak vonalain 1903. évben, esetleg 1904. és 1905. években szükséges vastagszálú vászon szállítására ezenel nyilvános pályázatot hirdet.

A pályázat tárgyát képező vászon évi mennyiségét feltüntető ajánlati úrlap, valamint a szállításra vonatkozó és az ajánlattételnél kötelező részletes módozatokat tartalmazó ajánlati felhívás, valamennyi hazai és kereskedelmi és iparkamaránál megtekinthető és az alulírott igazgatóság „Anyag- és leltárbeszerzési szakosztályánál“ (Budapest, VI., Andrássy-ut 73. sz. II. emelet 46. ajtószám) díjlanul kapható.

Az ajánlati úrlapon megfelelően kiállított, egy koronás m. kir. okmánybéllyeggel ellátott ajánlatok, a 60 filléres m. kir. okmánybéllyeggel ellátott és aláírt ajánlati felhívással együtt, lepecsételve legkésőbb november hó 12-ének déli 12 órájáig a fentemlített szakosztálynál benyújtandók, vagy posta útján odaküldendők. Az ajánlat borítéka e felirattal látandó el: „Ajánlat 151182/902. számhoz.“

Bánatpénz gyanant az ajánlandó vászon egy évi értékének 5%-ka legkésőbb november hó 12-ének déli 12 órájáig a magy. kir. államvasutak budapesti főpénztáránál, akár készpénzben, akár állami letétekre alkalmas értékpapírokban leteendő.

Bánatpénz nélküli és később benyújtott ajánlatok, valamint az olyanok, melyek nem az előírt módon tételnek, vagy a melyek az aláírandó ajánlati felhívás nélkül nyujtatnak be, figyelembe nem fognak vétetni.

Budapest, 1902. október hóban.

Magy. kir. államvasutak igazgatósága.

(Utányomás nem díjazatik.)

Férfiak ingyen kapnak.

olyan új találmány orvosságot, mely az elvesztett erőt újra meghozza. Próbacsomag s egy száz oldalas könyvet postán, jól becsomagolva, ingyen kapnak mindazok, akik érte irnak. Ez a legbámulatraméltóbb csodaorvosság, mely megmentett ezeket, akik fiatalkori kihágások folytán nemi bajokban, szifiliszben, valamint elvesztett férfierőben szenvednek. Ez okból elhatározta az intézet, hogy egy ingyen csomag orvosságot, magyarázó könyvvel együtt mindenkinek ingyen küld. Ezzel a házi orvossággal a baj otthon gyógyítható, s mindazok, akik fiatalkori kihágásokból származó nemi bajokban, szellemi elgyengülésben, vagy krónikás bajokban szenvednek, otthon gyógyíthatják magukat. Ez a gyógyszer közvetlenül azokra a szervekre hat, ahol a megerősödés szükséges, csodás eredménnyel gyógyítja az évek óta tartó betegségeket.

Óreg, fiatal egyaránt írhat a State Medical institutnak az alatt jelzett címre, ahonnan a csomagot rögtön elküldik.

Az intézet leginkább azokat akarja megmenteni, akik kezelés céljából az otthonukat nem hagyhatják el. A próbacsomag megmutatja, hogy mily könnyen gyógyíthatók ebből a rettenetes bajból otthon. Az intézet kivétel nem tesz. Mindenki írhat érte bárholon magyarázó, mire titoktartás mellett postafordultával egy ingyen csomag orvosságot kap, magyarázó könyvvel együtt. Irjon még ma. A csomag oly szépen be van csomagolva, hogy a tartalmát senki sem fogja megtudni.

A levelet így kell címezni:

State Medical Institute, 75 Elektron Building, Fort Wayne Ind. Amerika.

A levelek mindig bérmentesítendők.

